Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
EVGENIJA TANCHEVA
od 13. rujna 2018.[1]

Spojeni predmeti C-262/17, C-263/17 i C-273/17

Solvay Chimica Italia SpA
Solvay Specialty Polymers Italy SpA
Solvay Chimica Bussi SpA
Fenice – Qualità per l'ambiente SpA
Ferrari F.lli Lunelli SpA
Erg Power Srl
Erg Power Generation SpA
Eni SpA
Enipower SpA (C-262/17)
Whirlpool Europe Srl
Fenice – Qualità Per L'ambiente SpA
FCA Italy SpA
FCA Group Purchasing Srl
FCA Melfi SpA
Barilla G. e R. Fratelli SpA
Versalis SpA (C-263/17)
Sol Gas Primari Srl (C-273/17)
protiv
Autorità per l'energia elettrica, il gas e il sistema idrico
uz sudjelovanje:
Terna SpA,
Nuova Solmine SpA,
American Husky III,
Inovyn Produzione Italia SpA,
Sasol,
Radici Chimica SpA,
La Vecchia Soc. cons. a r.l.,
Santa Margherita e Kettmeir e Cantine Torresella SpA,
Zignago Vetro SpA,
Chemisol Italia Srl,
Vinavil SpA,
Italgen SpA,
Arkema Srl,
Yara Italia SpA,
Ineos Manufacturing Italia SpA,
ENEL Distribuzione SpA,
CSEA – Cassa per i servizi energetici e ambientali,
Ministero dello Sviluppo Economico,
Terna SpA,
CSEA – Cassa per i servizi energetici e ambientali,

1 Izvorni jezik: engleski

Ministero dello Sviluppo Economico,
ENEL Distribuzione SpA,
Terna SpA,
Ministero dello Sviluppo Economico

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia (Regionalni upravni sud, Lombardija, Italija))

„Unutarnje tržište električne energije – Direktiva 2009/72/EZ – Zatvoreni distribucijski sustavi – Pojam distribucijskog sustava – Ovlast dodijeljena državama članicama da operatore zatvorenih distribucijskih sustava izuzmu od određenih zahtjeva – Pristup treće strane – Naknade za usluge dispečiranja"

1. U ovom se predmetu od Suda zahtijeva da protumači pojam „zatvoreni distribucijski sustavi" u smislu članka 28. Direktive 2009/72/EZ[2]. Taj je pojam u sekundarno pravo Unije uveden nakon presude Suda u predmetu citiworks[3].

2. Sud je u predmetu citiworks upitan primjenjuje li se obveza koju državama članicama propisuje članak 20. stavak 1. Direktive 2003/54/EZ[4], sadašnji članak 32. stavak 1. Direktive 2009/72, prema kojoj se mora pružiti otvoren pristup prijenosnim i distribucijskim sustavima[5], na sustav koji električnom energijom opskrbljuje *samo* svojeg operatora, upravljačko tijelo zračne luke Leipzig/Halle, i 93 ostala poduzeća locirana na području te zračne luke. Sud je utvrdio, kao prvo, da je takav sustav trebalo smatrati distribucijskim sustavom, jer Direktiva 2003/54 nije predviđala uvjete u pogledu veličine sustava ili njegove potrošnje električne energije. Kao drugo, Sud je utvrdio da se članak 20. stavak 1. Direktive 2003/54 primjenjivao na konkretni sustav jer je otvoreni pristup treće strane distribucijskim sustavima jedna od ključnih mjera koje su države članice obvezne provesti kako bi ostvarile unutarnje tržište električne energije te da taj sustav nije bio obuhvaćen područjem primjene nijedne iznimke ili odstupanja od obveze pružanja otvorenog pristupa predviđenih Direktivom 2003/54[6].

3. Nakon presude Suda u predmetu citiworks počela je rasti zabrinutost da su zahtjevi iz Direktive 2003/54 preteški za operatore distribucijskih sustava poput onog koji se razmatrao u toj presudi[7].

4. Shodno tomu, Direktivom 2009/72 uveden je pojam „zatvoreni distribucijski sustavi", čije se operatore može izuzeti od određenih obveza predviđenih tom direktivom. U skladu s člankom 28. Direktive 2009/72, zatvoreni distribucijski sustav je onaj sustav koji, kao prvo, distribuira električnu energiju unutar zemljopisno ograničene industrijske ili trgovačke lokacije ili lokacije sa zajedničkim uslugama te koji, kao drugo, opskrbljuje korisnike s integriranim djelatnostima ili integriranim proizvodnim procesom ili pak električnu energiju primarno distribuira vlasniku ili operatoru sustava ili njihovim povezanim poduzećima. Prema toj istoj odredbi, države članice mogu takve sustave izuzeti od,

2 Direktiva 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2003/54/EZ (SL 2009., L 211, str. 55.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 12., svezak 4., str. 29.)

3 Presuda od 22. svibnja 2008., citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298)

4 Direktiva 2003/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2003. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 96/92/EZ (SL 2003., L 176, str. 37.) [neslužbeni prijevod]

5 Trebam navesti da „prijenos" podrazumijeva „transport električne energije vrlo visokim i visokim naponskim međusobno povezanim sustavom", dok „distribucija" podrazumijeva „prijenos električne energije visokonaponskim, srednjenaponskim i niskonaponskim distribucijskim sustavima" (vidjeti članak 2. točke 3. i 5. Direktive 2009/72).

6 Presuda od 22. svibnja 2008., citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, t. 44., 49., 55. i 64.)

7 Točka 5.1. Komisijine napomene za tumačenje od 22. siječnja 2010. o maloprodajnim tržištima u Direktivi 2009/72 i Direktivi 2009/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište prirodnog plina i stavljanju izvan snage Direktive 2003/55/EZ (SL 2009., L 211, str. 94.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 12., svezak 5., str. 39.) (u daljnjem tekstu: Komisijina interpretativna napomena o maloprodajnim tržištima). Ta je napomena dostupna na internetskoj stranici Komisijine glavne uprave za energiju, na sljedećoj adresi: https://ec.europa.eu/energy/en/home.

kao prvo, zahtjeva na temelju članka 25. stavka 5. te direktive da energiju koju koriste za pokrivanje gubitaka energije i za rezervne kapacitete u svojem sustavu nabavljaju u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima te, kao drugo, zahtjeva na temelju članka 32. stavka 1. te direktive da nacionalno regulatorno tijelo tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje odobri prije njihova stupanja na snagu [8].

5. U ovom se predmetu, na temelju zahtjeva za prethodnu odluku koji je uputio Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia (Regionalni upravni sud, Lombardija, Italija), Sud poziva da po prvi put protumači članak 28. Direktive 2009/72. Od njega se traži da odredi područje primjene te odredbe. Osim toga, pita ga se moraju li operatori zatvorenih distribucijskih sustava pružiti otvoren pristup trećim stranama te može li ih se izuzeti od obveza osim onih navedenih u članku 28. Direktive 2009/72. Naposljetku, postavlja mu se pitanje može li se korisnike zatvorenih distribucijskih sustava, u pogledu naknada za usluge dispečiranja, podvrgnuti pravilima koja se u tom smislu primjenjuju na korisnike javne mreže [9].

I. Pravni okvir

A. Pravo Unije

6. Članak 28. Direktive 2009/72, naslovljen „Zatvoreni distribucijski sustavi”, glasi:

„1. Države članice mogu predvidjeti da nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela klasificiraju sustav koji distribuira električnu energiju unutar zemljopisno ograničene industrijske ili trgovačke lokacije ili lokacije sa zajedničkim uslugama i koji, ne dovodeći u pitanje stavak 4., ne opskrbljuje kupce iz kategorije kućanstvo, kao zatvoren distribucijski sustav:

(a) ako su, iz specifičnih tehničkih ili sigurnosnih razloga, djelatnosti ili proizvodni proces korisnika tog sustava integrirani; ili

(b) ako taj sustav primarno distribuira električnu energiju vlasniku ili operatoru sustava ili njihovim povezanim poduzećima.

2. Države članice mogu predvidjeti da nacionalna regulatorna tijela izuzmu operatora zatvorenog distribucijskog sustava od:

(a) zahtjeva na temelju članka 25. stavka 5. da nabavlja energiju koju koristi za pokrivanje gubitaka energije i za rezervne kapacitete u svojem sustavu u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima;

(b) zahtjeva na temelju članka 32. stavka 1. da tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje budu odobrene prije stupanja na snagu u skladu s člankom 37.

3. Kada je izuzeće odobreno na temelju stavka 2., primjenjive tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje ocjenjuju se i odobravaju u skladu s člankom 37. na zahtjev korisnika zatvorenog distribucijskog sustava.

4. Uzgredno korištenje od strane malog broja kućanstava koja su zaposlenjem ili na sličan način u vezi s vlasnikom distribucijskog sustava i nalaze se unutar područja koje opslužuje zatvoreni distribucijski sustav ne sprečava odobravanje izuzeća na temelju stavka 2.”

8 Slična je odredba uvedena u Direktivu 2009/73. Vidjeti članak 28. Direktive 2009/73.

9 Vidjeti točku 35. u nastavku.

7. U skladu s člankom 32. Direktive 2009/72, naslovljenim „Pristup treće strane”:

„1. Države članice osiguravaju provedbu sustava pristupa treće strane prijenosnom i distribucijskom sustavu na temelju objavljenih tarifa, primjenjivih na sve povlaštene kupce i primijenjenih objektivno i bez diskriminacije korisnika sustava. Države članice osiguravaju da te tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje budu odobrene prije stupanja na snagu u skladu s člankom 37. te da te tarife i metodologije – kada su odobrene samo metodologije – budu objavljene prije stupanja na snagu.

2. Operator prijenosnog sustava ili distribucijskog sustava može odbiti pristup kada ne raspolaže nužnim kapacitetima. Za takvo odbijanje moraju se dati propisno utemeljeni razlozi, posebno uzimajući u obzir članak 3., koji se zasnivaju na objektivnim te tehnički i ekonomski utemeljenim kriterijima. […]”

8. Članak 37. Direktive 2009/72, naslovljen „Dužnosti i ovlasti regulatornog tijela”, predviđa:

„[…]

6. Regulatorna tijela odgovorna su za određivanje ili odobravanje, dostatno prije njihova stupanja na snagu, najmanje metodologija koje se koriste za izračun ili utvrđivanje uvjeta za:

(a) priključak i pristup nacionalnim mrežama, uključujući tarife prijenosa i distribucije ili njihove metodologije. Te tarife ili metodologije omogućuju da se potrebna ulaganja u mreže izvrše tako da se tim ulaganjima omogući osiguravanje održivosti mreža;

(b) pružanje usluga uravnoteženja koje se obavlja na najekonomičniji mogući način i osigurava odgovarajuće poticaje da bi korisnici mreže uravnotežili predaju i preuzimanje. Usluge uravnoteženja pružaju se na pošten i nediskriminacijski način i temelje se na objektivnim kriterijima; i

(c) pristup prekograničnim infrastrukturama, uključujući postupke dodjele kapaciteta i upravljanja zagušenjem.

7. Metodologije ili uvjeti iz stavka 6. objavljuju se.

8. Pri određivanju ili odobravanju tarife ili metodologija i usluga uravnoteženja, regulatorna tijela osiguravaju da operatori prijenosnog sustava i distribucijskog sustava dobiju odgovarajuće poticaje, kako kratkoročne tako i dugoročne, za povećanje učinkovitosti, poticanje integracije tržišta i sigurnosti opskrbe te podršku povezanim istraživačkim aktivnostima.

[…]”

B. Talijansko pravo

1. Zakon br. 99/2009

9. Članak 30. stavak 27. Zakona br. 99/2009[10] predviđa:

„Kako bi se zajamčila i poboljšala opskrba električnom energijom krajnjih potrošača priključenih na nacionalni elektroenergetski sustav putem privatnih mreža koje mogu imati vlastiti proizvodni kapacitet, […], Ministarstvo gospodarskog razvoja utvrđuje, u roku od 120 dana od stupanja ovog Zakona na snagu, nove kriterije za definiranje odnosa između operatora mreže, društava s koncesijom za distribuciju, vlasnika privatnih mreža i krajnjeg potrošača priključenog na te mreže. Regulatorno tijelo za električnu energiju i plin primjenjuje te kriterije u svrhu uravnoteženja i zaštite stečenih prava te, u tom pogledu, ujedno uzima u obzir potrebu za racionalnim korištenjem postojećih resursa."

10. Članak 33. Zakona br. 99/2009 predviđa posebnu vrstu privatnih mreža, poznatih kao „mreže za unutarnje korisnike" (u daljnjem tekstu: MUK-ovi). Stavak 1. tog članka predviđa:

„[…] mreža za unutarnje korisnike (MUK) elektroenergetska je mreža koja ispunjava sve sljedeće uvjete:

(a) to je mreža koja postoji na datum stupanja ovog zakona na snagu ili mreža čija je izgradnja počela tog datuma ili mreža za koju su dobivena sva odobrenja obvezna na temelju važećih pravila;

(b) povezuje jedinice industrijske potrošnje ili jedinice industrijske potrošnje i jedinice proizvodnje električne energije koje su funkcijski bitne za postupak industrijske proizvodnje, pod uvjetom da se nalaze na područjima smještenima na teritoriju koji ne obuhvaća više od tri susjedne općine ili tri susjedne pokrajine, samo ako jedinice proizvodnje električne energije koriste obnovljive izvore;

(c) to je mreža na koju se ne primjenjuje obveza priključivanja trećih strana, ne dovodeći u pitanje pravo svake osobe koja je dio te mreže da bude priključena, podredno, na mrežu za koju vrijedi obveza priključivanja trećih strana;

(d) preko jednog ili više priključnih mjesta priključena je na mrežu za koju vrijedi obveza priključivanja trećih strana, a koja nominalno podržava napon od najmanje 120kV;

(e) ima odgovornu osobu koja djeluje kao isključivi operator te mreže. Ta se osoba može razlikovati od osoba koje su vlasnice jedinica potrošnje ili jedinica proizvodnje električne energije, ali ne može biti nositelj koncesije za prijenos i dispečiranje ili distribuciju električne energije."

2. Ministarska uredba od 10. prosinca 2010.

11. Članak 30. stavak 27. Zakona br. 99/2009 proveden je Ministarskom uredbom od 10. prosinca 2010.[11].

10 Legge 23 luglio 2009, n. 99 – Disposizioni per lo sviluppo e l'internazionalizzazione delle imprese, nonché in materia di energia (Zakon od 23. srpnja 2009., br. 99, o mjerama za razvoj i internacionalizaciju poduzeća te o energiji) (u daljnjem tekstu: Zakon br. 99/2009)

11 Decreto ministeriale 10 dicembre 2010 – Attuazione dell'articolo 30, comma 27, della legge 23 luglio 2009, n. 99, in materia di rapporti intercorrenti fra i gestori delle reti elettriche, le società di distribuzione in concessione, i proprietari di reti private ed i clienti finali collegati a tali reti (Ministarska uredba od 10. prosinca 2010. o provedbi članka 30. stavka 27. Zakona br. 99 od 23. srpnja 2009. o odnosima između operatora mreže, društava s koncesijom za distribuciju, vlasnika privatnih mreža i krajnjeg potrošača priključenog na te mreže) (u daljnjem tekstu: Ministarska uredba od 10. prosinca 2010.)

12. Ministarskom uredbom od 10. prosinca 2010. utvrđene su, osobito, sljedeće obveze: (i.) obveza operatora privatnih mreža da krajnjim potrošačima koji su priključeni na te mreže omoguće da zahtijevaju i ostvare fizičko ili virtualno priključenje na javnu mrežu; i (ii.) obveza operatora privatnih mreža da omoguće njihovo korištenje operatorima javnih mreža kako bi se osiguralo pravo krajnjih korisnika da se priključe na javnu mrežu.

13. U odluci kojom se upućuje prethodno pitanje navodi se da u talijanskom pravu ne postoji definicija mreža navedenih u članku 30. stavku 27. Zakona br. 99/2009 [12]. Te mreže stoga čine kategoriju ostalih mreža, zasebnu od MUK-ova te jednostavnih sustava za proizvodnju i potrošnju električne energije [13]. U daljnjem tekstu bit će navođene kao „ostale privatne mreže".

3. Zakonodavna uredba br. 93/2011

14. U skladu s člankom 38. stavkom 5. Zakonodavne uredbe br. 93/2011 [14]:

„Ne dovodeći u pitanje odredbe o učinkovitim korisničkim sustavima u smislu članka 2. stavka 1. točke (t) Zakonodavne uredbe br. 115/2008, mreže za unutarnje korisnike u smislu članka 22. Zakona br. 99/2009 i ostale privatne mreže u smislu članka 30. stavka 27. Zakona br. 99/2009 čine zatvorene distribucijske sustave […]".

15. U skladu s odlukom kojom se upućuje prethodno pitanje, pojmom „zatvoreni distribucijski sustavi" iz članka 38. stavka 5. Zakonodavne uredbe br. 93/2011 upućuje se na članak 28. Direktive 2009/72.

16. U talijanskom se pravu zatvorenim distribucijskim sustavima smatraju samo MUK-ovi [15] i ostale privatne mreže [16].

17. U skladu s odlukom kojom se upućuje prethodno pitanje, sustavi u smislu članka 2. stavka 1. točke (t) Zakonodavne uredbe br. 115/2008 [17] (u daljnjem tekstu: učinkoviti korisnički sustavi) i sustavi u smislu članka 10. stavka 2. točke (b) te zakonodavne uredbe (u daljnjem tekstu: postojeći sustavi ekvivalentni učinkovitim korisničkim sustavima) u talijanskom se pravu ne smatraju zatvorenim distribucijskim sustavima.

18. U skladu s člankom 2. stavkom 1. točkom (t) Zakonodavne uredbe br. 115/2008, u verziji koja se primjenjivala u vrijeme nastanka činjenica, učinkoviti korisnički sustav je „sustav koji izravno povezuje, preko privatnog priključka za koji ne vrijedi obveza pružanja pristupa trećim stranama, jedinicu proizvodnje električne energije […] s jedinicom potrošnje električne energije koja pripada jednom krajnjem kupcu, pod uvjetom da se taj sustav nalazi na području koji je u vlasništvu kupca ili mu je u potpunosti na raspolaganju". U skladu s člankom 10. stavkom 2. točkom (b) Zakonodavne uredbe br. 115/2008, u verziji koja se primjenjivala u vrijeme nastanka činjenica, postojeći sustavi ekvivalentni učinkovitim korisničkim sustavima su sustavi „čija je konfiguracija sukladna definiciji iz članka 2. stavka 1. točke (t) ili koji isključivo povezuju, preko privatnog priključka za koji ne vrijedi obveza

12 Iako je članak 30. stavak 27. Zakona br. 99/2009 pozivao Ministarstvo gospodarskog razvoja da usvoji kriterije za definiranje tih mreža.

13 Vidjeti točku 18. u nastavku.

14 Decreto legislative 1 giugno 2011, n. 93 – Attuazione delle direttive 2009/72/CE, 2009/73/CE e 2008/92/CE relative a norme comuni per il mercato interno dell'energia elettrica, del gas naturale ed ad una procedura comunitaria sulla trasparenza dei prezzi al consumatore finale industriale di gas e di energia elettrica, nonchè abrogazione delle direttive2003/54/CE e 2003/55/CE (Zakonodavna uredba od 1. lipnja 2011., br. 93, o provedbi direktiva 2009/72/EZ, 2009/73/EZ i 2008/92/EZ o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i prirodnog plina, postupku Zajednice za poboljšanje transparentnosti cijena plina i električne energije koje se naplaćuju industrijskim krajnjim korisnicima i stavljanju izvan snage Direktive 2003/54/EZ i Direktive 2003/55/EZ) (u daljnjem tekstu: Zakonodavna uredba br. 93/2011)

15 Vidjeti točku 10. *supra*.

16 Vidjeti točku 13. *supra*.

17 Decreto legislative 30 maggio 2008, n. 115 – Attuazione della direttiva 2006/32/CE relative all'efficienza degli usi finali dell'energia e i servizi energetici e abrogazione della direttiva 93/76/CEE (Zakonodavna uredba od 30. svibnja 2008., br. 115, o provedbi Direktive 2006/32/EZ o energetskoj učinkovitosti u krajnjoj potrošnji i energetskim uslugama te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 93/76/EEZ) (u daljnjem tekstu: Zakonodavna uredba br. 115/2008)

pružanja pristupa trećim stranama, jedinice proizvodnje i potrošnje električne energije koje su u vlasništvu istog pravnog subjekta". Učinkoviti korisnički sustavi i postojeći sustavi ekvivalentni učinkovitim korisničkim sustavima zajedno se smatraju „jednostavnim sustavima proizvodnje i potrošnje".

4. Zakonska uredba br. 91/2014

19. Članak 24. stavak 2. Zakonske uredbe br. 91/2014[18] predviđa:

„U odnosu na mreže za unutarnje korisnike u smislu članka 33. Zakona br. 99/2009, kako je kasnije izmijenjen, sustave na koje upućuje članak 10. stavak 2. Zakonodavne uredbe br. 115/2008, kako je kasnije izmijenjena, i učinkovite korisničke sustave u smislu članka 10. stavka 1. te iste zakonodavne uredbe, koji su počeli s radom do 31. prosinca 2014., naknade za opće troškove sustava u smislu stavka 1. primjenjuju se, kada je riječ o njihovu promjenjivom dijelu, na električnu energiju koja je potrošena, ali nije uzeta iz mreže, po stopi od 5 % odgovarajućih jediničnih iznosa koji se plaćaju na električnu energiju uzetu iz mreže."

5. Odluka Regulatornog tijela za električnu energiju, plin i vodu br. 539/2015

20. Prilog A Odluci Autorità per l'energia elettrica il gas e il sistema idrico (Regulatorno tijelo za električnu energiju, plin i vodu) (u daljnjem tekstu: AEEGSI) br. 539/2015[19] sadržava pravila primjenjiva na zatvorene distribucijske sustave.

21. U skladu s člankom 8. Priloga A Odluci br. 539/2015, „zatvoreni distribucijski sustav je mreža s obvezom da priključi samo korisnike koji, za potrebe članka 6. ove Odluke, čine dio kategorija korisnika koje je moguće priključiti na taj zatvoreni distribucijski sustav".

22. Prema članku 10. stavku 6. Priloga A Odluci br. 539/2015, „operatorom zatvorenog distribucijskog sustava smatra se, u odnosu na obvezu razdvajanja računa predviđenu pročišćenim tekstom o razdvajanju računa i obvezu funkcionalnog razdvajanja predviđenu pročišćenim tekstom o funkcionalnom razdvajanju, operatorom usluge distribucije električne energije s manje od 5000 točaka za preuzimanje"[20].

23. Članak 22. stavak 1. Priloga A Odluci br. 539/2015 predviđa da se „pravila o dispečiranju primjenjuju u odnosu na električnu energiju koju svaki korisnik unese u zatvoreni distribucijski sustav, i iz njega preuzme, preko svojeg priključka na taj sustav".

18 Decreto legge 24 giugno 2014, n. 91 – Disposizioni urgenti per il settore agricolo, la tutela ambientale e l'efficientamento energetico dell'edilizia scolastica a universitaria, il rilancio e lo sviluppo delle imprese, il contenimento dei costi gravanti sulle tariffe elettriche, nonché per la definizione immediata di adempimenti derivanti della normativa europea (Zakonska uredba od 24. lipnja 2014., br. 91, o hitnim mjerama za poljoprivredni sektor, zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost u školskim i sveučilišnim zgradama, ponovno pokretanje i razvoj poduzeća, smanjenje troškova koji utječu na cijene električne energije te za trenutnu provedbu pravila Unije) (u daljnjem tekstu: Zakonska uredba br. 91/2014). Zakonska uredba br. 91/2014 kasnije je pretvorena u zakon, s izmjenama.

19 Deliberazione 12 novembre 2015, n. 539/2015/R/eel dell'Autorità per l'energia elettrica, il gas e il sistema idrico – Regolazione dei servizi di connessione, misura, trasmissione, distribuzione, dispacciamento e vendita nel caso di sistemi di distribuzione chiusi (Odluka Regulatornog tijela za električnu energiju, plin i vodu od 12. studenoga 2015.; br. 539/2015, o regulaciji usluga za priključivanje, mjerenje, prijenos, distribuciju, dispečiranje i prodaju u odnosu na zatvorene distribucijske sustave) (u daljnjem tekstu: Odluka br. 539/2015). Odluka br. 539/2015 dostupna je na internetskoj stranici AEEGSI-ja, koji je danas Autorità di Regolazione per Energia Reti e Ambiente (Regulatorno tijelo za energiju, mreže i okoliš), na sljedećoj adresi: https://www.arera.it/it/index.htm.

20 Vidjeti članak 1. točke (r) i (s) Priloga A Odluci br. 539/2015. Pročišćeni tekst o razdvajanju računa nalazi se u Prilogu A deliberazione 22 maggio 2014, n. 231/2014/R/com dell'AEEGSI - Disposizioni in materia di obblighi di separazione contabile (unbundling) per i settori dell'energia elettrica e del gas (Odluka AEEGSI-ja od 22. svibnja 2014., br. 231/2014/R/com, o obvezi vođenja odvojenih računa (unbundling) u elektroenergetskom i plinskom sektoru). Pročišćeni tekst o razdvajanju funkcija nalazi se u Prilogu A deliberazione 22 giugno 2015, n. 296/2015/R/com dell'AEEGSI – Disposizioni in merito agli obblighi di separazione funzionale (unbundling) per i settori dell'energia elettrica e del gas (Odluka AEEGSI-ja od 22. lipnja 2015., br. 296/2015/R/com, o obvezi funkcionalnog razdvajanja u elektroenergetskom i plinskom sektoru). Obje su odluke dostupne na internetskoj stranici AEEGSI-ja.

II. Činjenično stanje, glavni postupak i prethodna pitanja

24. Društva Solvay Chimica Italia S.p.A. (u daljnjem tekstu: Solvay), Erg Power S.r.l. i Erg Power Generation S.p.A. (u daljnjem tekstu zajedno: Erg Power), Eni S.p.A., Enipower S.p.A. i Versalis S.p.A. (u daljnjem tekstu zajedno: Eni) te Sol Gas Primari S.r.l i Whirlpool Europe S.r.l. vlasnici su ili operatori privatnih mreža za distribuciju električne energije koje se, u skladu s člankom 38. stavkom 5. Zakonodavne uredbe br. 93/2011, smatraju zatvorenim distribucijskim sustavima. Primjerice, društvo Erg Power S.r.l. je vlasnik, a društvo Erg Power Generation S.p.A. operator MUK-a petrokemijskog središta smještenog u općinama Priolo Gargallo i Melilli (obje se nalaze u pokrajini Sirakuza). Taj MUK povezuje jedanaest poduzeća s termoelektranom kojom upravlja društvo Erg Power S.r.l.

25. Nakon što su mreže u vlasništvu ili kojima upravljaju poduzeća navedena u prethodnoj točki člankom 38. stavkom 5. Zakonodavne uredbe br. 93/2011 određene kao zatvoreni distribucijski sustavi, AEEGSI je usvojio Odluku br. 539/2015, kojom je operatorima tih mreža propisao nove obveze.

26. Ta su poduzeća, među ostalima, stoga podnijela tužbu Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia (Regionalni upravni sud, Lombardija) zahtijevajući poništenje Odluke br. 539/2015.

27. Tužitelji u glavnom postupku tvrdili su da Odluka br. 539/2015 zatvorene distribucijske sustave u smislu članka 38. stavka 5. Zakonodavne uredbe br. 93/2011 podvrgava pravilima primjenjivima na javne mreže [21], pri čemu ne uzima u obzir posebne značajke tih sustava. Tužitelji u glavnom postupku navode da izjednačavanje takvih sustava s javnom mrežom nije u skladu s člankom 28. Direktive 2009/72.

28. Tužitelji su u glavnom postupku pred sudom koji je uputio zahtjev kritizirali sljedeće aspekte Odluke br. 539/2015: (i.) obvezu propisanu operatorima zatvorenih distribucijskih sustava u smislu članka 38. stavka 5. Zakonodavne uredbe br. 93/2011 da priključe treće strane; (ii.) obvezu propisanu tim operatorima da razdvoje račune i funkcije; (iii.) primjenu naknada za usluge dispečiranja na svakog korisnika priključenog na zatvoreni distribucijski sustav, ali pri čemu taj sustav u cjelini nije tretiran kao jedini korisnik dispečiranja, što je ranije bio slučaj; i (iv.) primjenu općih elektroenergetskih naknada za potrošnju električne energije od strane svakog korisnika priključenog na zatvoreni distribucijski sustav, čak i ako se električna energija proizvodi unutar tog sustava.

29. Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia (Regionalni upravni sud, Lombardija) zaključio je da ne može riješiti spor te je Sudu uputio sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li odredbe [Direktive 2009/72], a osobito članak 3. stavke 5. i 6. i članak 28. tumačiti na način da je sustav koji je uspostavila i kojim upravlja privatna osoba, na koji je priključen ograničen broj jedinica proizvodnje i potrošnje, i koji je s druge strane priključen na javnu mrežu, nužno elektroenergetski sustav, i stoga ‚distribucijski sustav' u smislu te direktive, a da se iz te klasifikacije ne može isključiti privatne sustave s tim obilježjima stvorene prije stupanja na snagu te direktive i koji su izvorno uspostavljeni za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe?

2. U slučaju pozitivnog odgovora na prethodno pitanje, je li jedina mogućnost koju [Direktiva 2009/72] nudi za iskorištavanje posebnih obilježja privatnog elektroenergetskog sustava to da se on uvrsti u kategoriju zatvorenih distribucijskih sustava iz članka 28. te direktive, ili nacionalni zakonodavac može odrediti drugu kategoriju distribucijskih sustava na koje se primjenjuje pojednostavljeni sustav pravila različitih od onih propisanih za zatvorene distribucijske sustave?

21 Vidjeti točku 35. u nastavku.

3. Nezavisno od prethodnih pitanja, treba li direktivu tumačiti na način da se obveza priključivanja trećih strana primjenjuje u svim slučajevima na zatvorene distribucijske sustave iz članka 28. [Direktive 2009/72]?

4. Nezavisno od prethodnih pitanja, omogućava li klasificiranje privatnog elektroenergetskog sustava kao zatvorenog distribucijskog sustava u smislu članka 28. [Direktive 2009/72] nacionalnom zakonodavcu da dopusti, u korist takvog sustava, samo izuzeća od općeg uređenja distribucijskih sustava na koja se izričito upućuje u članku 28. i članku 26. stavku 4. te direktive, ili država članica – u vezi s navodima iz uvodnih izjava 29. i 30. te direktive – može ili mora propisati druga izuzeća od primjene općih pravila kojima se uređuju distribucijski sustavi na način da se osigura postizanje ciljeva iz tih uvodnih izjava?

5. U slučaju da Sud smatra da država članica može ili mora propisati pravila koja uzimaju u obzir posebnu prirodu zatvorenih distribucijskih sustava, protivi li se odredbama [Direktive 2009/72] – osobito uvodnim izjavama 29. i 30., članku 15. stavku 7., članku 37. stavku 6. točki (b) i članku 26. stavku 4. – nacionalno zakonodavstvo, poput onoga koje se razmatra u ovom slučaju, koje propisuje da se na zatvorene distribucijske sustave primjenjuju pravila o dispečiranju i razdvajanju koja su vrlo slična onima propisanima u vezi s javnim mrežama i koje, u vezi s općim naknadama za električnu energiju, propisuje da plaćanje tih naknada treba također dijelom biti razmjerno energiji potrošenoj u zatvorenom sustavu?”

30. Pisana očitovanja podnijeli su društva Solvay, Erg Power i Eni, Helenska Republika, Talijanska Republika, Kraljevina Nizozemska i Europska komisija.

31. U odgovoru na zahtjev za pojašnjenje koji mu je Sud poslao na temelju članka 101. Poslovnika, Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia (Regionalni upravni sud, Lombardija) naveo je rješenjem od 12. travnja 2018., kao prvo, da se obveza razdvajanja funkcija više ne primjenjuje na operatore zatvorenih distribucijskih sustava u smislu članka 38. stavka 5. Zakonodavne uredbe br. 93/2011 [22] te, kao drugo, da je članak 24. stavak 2. Zakonske uredbe br. 91/2014 stavljen izvan snage, tako da se opće naknade za električnu energiju sada primjenjuju na električnu energiju koju zatvoreni distribucijski sustav kao cjelina preuzme iz javne mreže [23].

32. Sud koji je uputio zahtjev stoga je povukao peto prethodno pitanje u dijelu u kojem se odnosi na razdvajanje funkcija i opće naknade za električnu energiju. Međutim, to je pitanje zadržao u dijelu u kojem se odnosi na naknade za usluge dispečiranja.

33. Društva Solvay i Eni, Talijanska Republika i Europska komisija iznijeli su usmena očitovanja na raspravi održanoj 31. svibnja 2018.

22 To je zato što je legge 4 agosto 2017, n. 124 – legge annuale per il mercato e la concorrenza (Zakon od 4. kolovoza 2017., br. 124 – Godišnji zakon o tržištu i tržišnom natjecanju) članku 38. stavku 5. Zakonodavne uredbe br. 93/2001 dodao stavke 5.a i 5.b, prema kojima se obveza razdvajanja funkcija propisana operatorima distribucijskih sustava ne primjenjuje na operatore zatvorenih distribucijskih sustava, koji odvojene račune moraju voditi samo ako su dio vertikalno integriranog poduzeća. Regulatorno tijelo za energiju, mreže i okoliš je stoga usvojilo deliberazione 18 gennaio 2018, n. 15/2018/R/com – Esclusione dagli obblighi di separazione funzionale per le imprese di distribuzione elettrica con meno di 25 000 punti di prelievo e per i sistemi di distribuzione chiusi, ai sensi della legge 124/2017 (Odluka od 18. siječnja 2018., br. 15/2018/R/com, o izuzeću od obveza funkcionalnog razdvajanja za distributere električne energije s manje od 25 000 priključnih mjesta i za zatvorene distribucijske sustave u smislu Zakona br. 124/2017).

23 Vidjeti decreto legge 30 dicembre 2016, n. 244 – Proroga e definizione di termini (Zakonska uredba od 30. prosinca 2016., br. 244, o produljenju i određivanju rokova), koja je kasnije pretvorena u zakon.

III. Analiza

A. Uvodne napomene

34. Radi jasnoće želio bih istaknuti da se izraz „javna mreža" u prethodnim pitanjima postavljenima Sudu odnosi na distribucijske ili prijenosne sustave kojima se upravlja na temelju ugovora o koncesiji. Doista, u skladu s člankom 1. stavkom 1. točkom (u) Priloga A Odluci br. 539/2015, „javna mreža" je „svaka elektroenergetska mreža kojom se upravlja na temelju ugovora o koncesiji, a služi prijenosu ili distribuciji električne energije" te čiji operator „mora trećim osobama na zahtjev pružiti pristup" jer izvršava javnu uslugu.

35. Stoga, prijenosne ili distribucijske sustave kojima se, u skladu s talijanskim pravom, upravlja na temelju ugovora o koncesiji u ovom će se mišljenju nazivati „javne mreže". MUK-ovi[24], ostale privatne mreže[25], a jednostavni sustavi za proizvodnju i potrošnju električne energije[26] nisu dio javne mreže.

36. Prvo ću razmatrati mora li se sustav koji je uspostavio i kojim upravlja privatni subjekt, na koji je priključen ograničen broj jedinica proizvodnje i potrošnje električne energije, i koji je s druge strane priključen na javnu mrežu, smatrati „distribucijskim sustavom" u smislu Direktive 2009/72 (prvo prethodno pitanje). Budući da ga se, prema mojemu mišljenju, mora takvim smatrati, nakon toga ću analizirati mogu li države članice distribucijski sustav izuzeti od obveza predviđenih Direktivom 2009/72 samo ako je taj sustav moguće klasificirati kao zatvoreni distribucijski sustav u smislu njezina članka 28. stavka 1., ili države članice mogu odrediti drugu kategoriju distribucijskih sustava na koje se mogu primjenjivati druga izuzeća (drugo prethodno pitanje). Potom ću ocijeniti primjenjuje li se obveza pružanja pristupa trećim stranama, utvrđena u članku 32. Direktive 2009/72, na operatore zatvorenih distribucijskih sustava (treće prethodno pitanje), te jesu li zahtjevi iz članka 26. stavka 4. i članka 28. stavka 2. te direktive jedini zahtjevi od kojih država članica može izuzeti operatore zatvorenih distribucijskih sustava (četvrto prethodno pitanje). Naposljetku ću razmotriti protivi li se Direktivi 2009/72 nacionalno zakonodavstvo koje na korisnike zatvorenih distribucijskih sustava, u pogledu naknada za usluge dispečiranja, primjenjuje pravila primjenjiva na korisnike javne mreže (peto prethodno pitanje).

B. Prvo prethodno pitanje

37. Sud koji je uputio zahtjev svojim prvim pitanjem pita Sud mora li se sustav koji je uspostavio i kojim upravlja privatni subjekt, na koji je priključen ograničen broj jedinica proizvodnje i potrošnje električne energije, i koji je s druge strane priključen na javnu mrežu, smatrati „distribucijskim sustavom" u smislu Direktive 2009/72, a osobito njezina članka 2. podstavaka 5. i 6. i članka 28. Sud koji je uputio zahtjev ujedno pita mora li se u tom pogledu u obzir uzeti činjenica da je takav sustav uspostavljen prije nego što je Direktiva 2009/72 stupila na snagu ili da je izvorno utemeljen za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe.

38. Trebam naglasiti da, u mojem mišljenju, upućivanje u prvom prethodnom pitanju na članak 3. stavke 5. i 6. Direktive 2009/72 treba tumačiti kao upućivanje na članak 2. podstavke 5. i 6. te direktive. Naime, stavci 5. i 6. članka 3. Direktive 2009/72 odnose se na obveze javne usluge (točnije, na pravo potrošača da promijene opskrbljivača i primaju sve relevantne podatke o potrošnji te na obvezu država članica da za ispunjavanje obveza javne usluge dodjeljuju naknadu i ekskluzivna prava na nediskriminacijski način). Ta je odredba od male važnosti za klasifikaciju MUK-ova i ostalih

24 Vidjeti točku 10. *supra*.

25 Vidjeti točku 13. *supra*.

26 Vidjeti točku 18. *supra*.

privatnih mreža kao distribucijskih sustava. Osim toga, stavci 5. i 6. članka 3. Direktive 2009/72 ne spominju se u obrazloženju zahtjeva za prethodnu odluku. Nasuprot tomu, podstavci 5. i 6. članka 2. te direktive spominju se u tom obrazloženju. Nadalje, ti su stavci relevantni za prvo prethodno pitanje jer su u njima definirani pojmovi „distribucija" i „operator distribucijskog sustava".

39. Društva Solvay i Erg Power ističu da sustavi koje je stvorila i kojima upravlja privatna osoba, na koje je priključen ograničen broj jedinica proizvodnje i potrošnje električne energije, i koji su pak priključeni na javnu mrežu, nisu nužno distribucijski sustavi u smislu članka 2. podstavaka 5. i 6. i članka 28. Direktive 2009/72. Ona smatraju da je iz takve klasifikacije moguće izuzeti sustave s tim obilježjima koji su uspostavljeni prije nego što je Direktiva 2009/72 stupila na snagu te koji su izvorno utemeljeni za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe. Društva Eni tvrde da se MUK-ove ne može smatrati distribucijskim sustavima u smislu Direktive 2009/72.

40. Talijanska vlada navodi da MUK-ovi jesu distribucijski sustavi u smislu Direktive 2009/72. Grčka vlada, nizozemska vlada i Komisija smatraju da se sustav koji je uspostavila i kojim upravlja privatna osoba, na koji je priključen ograničen broj jedinica proizvodnje i potrošnje električne energije, i koji je s druge strane priključen na javnu mrežu, mora smatrati distribucijskim sustavom.

41. Kako ističe sud koji je uputio zahtjev, pojam „distribucijski sustav" nije definiran u Direktivi 2009/72. Međutim, u skladu s člankom 2. podstavkom 5. te direktive, „‚distribucija' znači prijenos električne energije visokonaponskim, srednjenaponskim i niskonaponskim distribucijskim sustavima radi njezine isporuke kupcima, ali ne uključuje opskrbu"[27]. Stoga, kako je Sud utvrdio u presudi citiworks, distribucijski sustav je sustav koji se koristi za prijenos električne energije pod visokim, srednjim ili niskim naponom radi prodaje na veliko ili prodaje krajnjim potrošačima[28].

42. Za utvrđivanje je li mreža distribucijski sustav u smislu Direktive 2009/72 nije važna činjenica da je priključena samo na ograničen broj jedinica proizvodnje i potrošnje električne energije.

43. Naime, distribucija je definirana kao prijenos električne energije određenim sustavima s ciljem njezine isporuke „kupcima". Ništa u članku 2. podstavku 5. Direktive 2009/72 ne upućuje na to da prijenos električne energije s ciljem njezine isporuke samo nekolicini kupaca ne treba smatrati distribucijom u smislu te odredbe. Posljedično, nema razloga zbog kojeg sustav koji je priključen na samo nekoliko jedinica proizvodnje i potrošnje električne energije ne bi trebalo smatrati distribucijskim sustavom u smislu Direktive 2009/72. U tom pogledu, ističem da je sustav koji se razmatrao u predmetu citiworks, za koji je Sud utvrdio da je distribucijski sustav u smislu Direktive 2009/72, opsluživao *ograničen broj kupaca*[29]. Prema riječima Suda, „zakonodavac [Unije] nije […] namjeravao pojedine […] distribucijske sustave isključiti iz područja primjene Direktive 2003/54 zbog njihove veličine ili potrošnje električne energije"[30].

44. Za ocjenu toga je li mreža distribucijski sustav u smislu Direktive 2009/72 nije važna ni činjenica da je stvorena prije nego što je ta direktiva stupila na snagu. Direktiva 2009/72 ne predviđa da se ona ne primjenjuje na sustave uspostavljene prije njezina stupanja na snagu.

45. Naposljetku, za ocjenu toga je li mreža distribucijski sustav u smislu Direktive 2009/72 nije važna ni činjenica da je izvorno utemeljena za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe.

27 U članku 2. podstavku 19. Direktive 2009/72 „opskrba" je definirana kao „prodaja, uključujući daljnj[u] prodaj[u], električne energije kupcima".

28 Presuda od 22. svibnja 2008., citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, t. 46.)

29 Vidjeti točku 2. *supra*.

30 Presuda od 22. svibnja 2008., citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, t. 49.). Utvrđenje Suda u točki 49. te presude da distribucijski sustavi spadaju u područje primjene Direktive 2003/54 neovisno o njihovoj veličini može se primijeniti na Direktivu 2009/72. To je zato što je tekst članka 2. podstavka 5. Direktive 2003/54, na temelju kojeg je Sud došao do gore navedenog zaključka u točki 49. svoje presude citiworks, gotovo identičan tekstu članka 2. podstavka 5. Direktive 2009/72. Naime, distribucija je u članku 2. podstavku 5. Direktive 2003/54 definirana kao „prijenos električne energije visokonaponskim, srednjenaponskim i niskonaponskim distribucijskim sustavima radi njezine isporuke kupcima, ali ne uključujući opskrbu".

46. Ističem da je, u skladu s člankom 28. stavkom 1. točkom (b) Direktive 2009/72, sustav koji „primarno distribuira električnu energiju vlasniku ili operatoru sustava ili njihovim povezanim poduzećima", moguće klasificirati kao zatvoreni distribucijski sustav (te stoga i kao distribucijski sustav, kako će biti objašnjeno u nastavku)[31]. Prema Komisijinoj napomeni za tumačenje o maloprodajnim tržištima, članak 28. stavak 1. točka (b) Direktive 2009/72 primjenjuje se „ako je poduzeće dopustilo korisnicima da se priključe na sustav koji je razvijen za vlastite potrebe poduzeća" [neslužbeni prijevod][32]. Smatram da ta odredba obuhvaća distribucijske sustave koji su, poput MUK-ova, izvorno utemeljeni za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe[33].

47. Stoga, odgovor na prvo pitanje treba biti da članak 2. podstavak 5. i članak 28. stavak 1. Direktive 2009/72 treba tumačiti na način da sustav koji je uspostavila i kojim upravlja privatna osoba, na koji je priključen ograničen broj jedinica proizvodnje i potrošnje električne energije, i koji je s druge strane priključen na javnu mrežu, jest distribucijski sustav. U tom je pogledu nevažna činjenica da je taj sustav izvorno utemeljen kao sustav za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe te da je uspostavljen prije nego što je Direktiva 2009/72 stupila na snagu.

C. Drugo prethodno pitanje

48. Sud koji je uputio zahtjev svojim drugim pitanjem u biti pita Sud mogu li države članice distribucijski sustav izuzeti od obveza predviđenih Direktivom 2009/72 samo ako je taj sustav moguće klasificirati kao zatvoreni distribucijski sustav u smislu njezina članka 28. stavka 1., ili države članice mogu odrediti drugu kategoriju distribucijskih sustava i sustave iz te kategorije izuzeti od obveza koje se razlikuju od onih od kojih je moguće izuzeti zatvorene distribucijske sustave.

49. Društva Solvay, Erg Power i Eni ističu da nacionalni zakonodavac može odrediti kategoriju distribucijskih sustava različitih od zatvorenih distribucijskih sustava te u pogledu te kategorije odrediti pojednostavljeni skup pravila različit od pravila koja se primjenjuju na zatvorene distribucijske sustave.

50. Talijanska, grčka i nizozemska vlada te Komisija tvrde da Direktiva 2009/72 ne dopušta državama članicama da odrede kategoriju distribucijskih sustava koji ne uključuju zatvorene distribucijske sustave i da na tu kategoriju primijene drugi niz pojednostavljenih pravila.

51. Ističem da se Direktivom 2009/72 operatorima distribucijskih sustava propisuju određene obveze. Osobito, ti operatori moraju razdvojiti funkcije[34] i račune[35]. Oni ujedno moraju trećim stranama pružiti pristup na temelju objektivnih i nediskriminacijskih tarifa[36]. Osim toga, operator distribucijskog sustava mora energiju koju koristi za pokrivanje gubitaka energije i za rezervne kapacitete (ako ima takvu funkciju) nabavljati u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima[37].

31 Vidjeti točku 69. u nastavku.

32 Vidjeti točku 5.2., str. 11., Komisijine napomene za tumačenje o maloprodajnim tržištima.

33 Sud koji je uputio zahtjev u tom pogledu navodi da mreže koje su povezivale jednu jedinicu proizvodnje električne energije s jednom jedinicom potrošnje električne energije nisu bile obuhvaćene kada su elektroenergetske mreže nacionalizirane 1962. Naime, nije ih se smatralo istinskim distribucijskim mrežama jer su povezivale dvije jedinice u vlasništvu iste osobe. Umjesto toga, smatralo ih se mrežama za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe. Međutim, s vremenom su se neke od tih mreža za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe promijenile, primjerice, kada bi se jedinica potrošnje električne energije prodala trećoj strani, tako da se mrežu više nije moglo smatrati mrežom za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe.

34 Vidjeti članak 26. Direktive 2009/72.

35 Vidjeti članak 31. Direktive 2009/72.

36 Vidjeti članak 32. Direktive 2009/72.

37 Vidjeti članak 25. stavak 5. Direktive 2009/72.

52. Direktiva 2009/72 predviđa četiri kategorije distribucijskih sustava koje države članice mogu izuzeti od obveza utvrđenih u toj direktivi, to jest, zatvorene distribucijske sustave, male izolirane sustave, mikro izolirane sustave i sustave koji opslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca.

53. Najprije, distribucijski sustav je zatvoreni distribucijski sustav u smislu članka 28. stavka 1. Direktive 2009/72 ako su ispunjena dva uvjeta. Kao prvo, taj sustav mora „distribuira[ti] električnu energiju unutar zemljopisno ograničene industrijske ili trgovačke lokacije ili lokacije sa zajedničkim uslugama” [38]. Kao drugo, on mora električnu energiju distribuirati ili korisnicima čije su djelatnosti ili proizvodni proces integrirani ili je distribuirati primarno svojem vlasniku ili operatoru. U skladu s člankom 28. stavkom 2. te direktive, države članice mogu operatora zatvorenog distribucijskog sustava izuzeti od (i.) zahtjeva na temelju članka 25. stavka 5. te direktive da energiju koju koristi za pokrivanje gubitaka energije i za rezervne kapacitete u svojem sustavu nabavlja u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima, i od (ii.) zahtjeva na temelju članka 32. stavka 1. te direktive da tarife budu odobrene prije njihova stupanja na snagu u skladu s člankom 37. te direktive. Osim toga, članak 26. stavak 4. Direktive 2009/72 predviđa da države članice mogu distribucijske sustave koji opslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca, što je kod zatvorenih distribucijskih sustava vjerojatno slučaj, izuzeti od obveza razdvajanja [39].

54. Kao drugo, mali izolirani sustavi su, u skladu s člankom 2. podstavkom 26. Direktive 2009/72, sustavi „s potrošnjom manjom od 3000 GWh u 1996. godini, pri čemu se manje od 5 % godišnje potrošnje dobiva kroz međusobno povezivanje s drugim sustavima”. Državama članicama dopušteno je, na temelju članka 44. stavka 1. Direktive 2009/72, primijeniti odstupanja od obveza iz poglavlja IV., VI., VII. i VIII. te direktive (ali uz uvjet da im Komisija to odobri). Ujedno im je dopušteno, u skladu s člankom 26. stavkom 4. Direktive 2009/72, da male izolirane sustave izuzmu od obveza razdvajanja [40].

55. Kao treće, mikro izolirani sustavi su, u skladu s člankom 2. podstavkom 27. Direktive 2009/72, sustavi „s potrošnjom manjom od 500 GWh u 1996. godini, pri čemu ne postoji povezanost s drugim sustavima”. Države članice mogu, na temelju članka 44. stavka 1. Direktive 2009/72, mikro izolirane sustave izuzeti od odredaba poglavlja III., IV., VI., VII. i VIII. te direktive (ponovno uz uvjet da im Komisija to odobri). Države članice ujedno mogu, u skladu s člankom 26. stavkom 4. te direktive, sustave koji opslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca, što je kod mikro izoliranih sustava vjerojatno slučaj, izuzeti od obveza razdvajanja.

56. Kao četvrto, sustave koji opslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca moguće je, u skladu s člankom 26. stavkom 4. Direktive 2009/72, izuzeti od obveza razdvajanja predviđenih stavcima 1., 2., i 3. tog članka. Kako je gore navedeno, mali izolirani sustavi i mikro izolirani sustavi mogu ulaziti u tu kategoriju.

57. Prema mojem mišljenju, ne postoje nijedne druge kategorije distribucijskih sustava koje države članice mogu izuzeti od obveza predviđenih Direktivom 2009/72. Da je zakonodavac Unije htio državama članicama dodijeliti ovlast da odrede drugu kategoriju distribucijskih sustava i da na sustave iz te kategorije primijene izuzeća, izričito bi to bio učinio, kako je postupio u članku 26. stavku 4., članku 28. stavku 2. i članku 44. stavku 1. te direktive.

58. Posljedično, države članice mogu distribucijski sustav izuzeti od obveza predviđenih Direktivom 2009/72 samo ako je taj sustav zatvoreni distribucijski sustav, mali izolirani sustav, mikro izolirani sustav ili sustav koji opslužuje manje od 100 000 priključenih kupaca.

38 Zatvoreni distribucijski sustav ne smije opsluživati kućanstva, ali je dopušteno da ga mali broj kućanstava uzgredno koristi. Vidjeti članak 28. stavak 4. Direktive 2009/72.

39 U skladu s točkom 5.3. Komisijine napomene za tumačenje o maloprodajnim tržištima, „zbog činjenice da djeluju na zemljopisno ograničenim područjima te da opslužuju samo kupce koji nisu kućanstva, [operatori] zatvorenih [distribucijskih sustava] neće imati više od 100 000 kupaca. Države članice će stoga moći primijeniti odredbe članka 26. stavka 4. [Direktive 2009/72], koje državama članicama dopuštaju da ne zahtijevaju da takvi [operatori distribucijskih sustava] budu razdvojeni” [neslužbeni prijevod].

40 Odluka Komisije nije potrebna da bi države članice upotrijebile mogućnost predviđenu člankom 26. stavkom 4. Direktive 2009/72.

59. U ovom se predmetu nije navodilo da MUK-ove ili ostale privatne mreže treba smatrati malim izoliranim sustavima ili mikro izoliranim sustavima. Međutim, članak 38. stavak 5. Zakonodavne uredbe br. 93/2011 MUK-ove i ostale privatne mreže klasificira kao zatvorene distribucijske sustave [41].

60. Na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi treba li MUK-ove i ostale privatne mreže smatrati zatvorenim distribucijskim sustavima u smislu članka 28. stavka 1. Direktive 2009/72.

61. Međutim, ističem da MUK-ovi, u skladu s člankom 33. stavkom 1. točkom (b) Zakona br. 99/2009, moraju povezivati ili „jedinice *industrijske* potrošnje" ili „jedinice *industrijske* potrošnje i jedinice proizvodnje električne energije" [42], te se moraju „nalaz[iti] na područjima smještenima na teritoriju koji ne obuhvaća više od tri susjedne općine ili tri susjedne pokrajine, samo ako jedinice proizvodnje električne energije koriste obnovljive izvore". Stoga, smatram da je prvi zahtjev iz članka 28. stavka 1. Direktive 2009/72 – da sustav električnu energiju distribuira „unutar zemljopisno ograničene industrijske […] lokacije" ispunjen. Također, smatram da je, barem u slučaju gdje MUK povezuje jedinice industrijske potrošnje i jedinice proizvodnje električne energije „koje su funkcijski bitne za postupak industrijske proizvodnje", ispunjen i drugi zahtjev iz članka 28. stavka 1. Direktive 2009/72, onaj iz njegove točke (a), prema kojem proizvodni proces korisnika mora biti integriran [43].

62. Stoga, na drugo prethodno pitanje treba odgovoriti na način da države članice mogu distribucijske sustave izuzeti od obveza predviđenih Direktivom 2009/72 samo ako su ti sustavi zatvoreni distribucijski sustavi u smislu njezina članka 28. stavka 1., mali izolirani sustavi u smislu njezina članka 2. podstavka 26., mikro izolirani sustavi u smislu njezina članka 2. podstavka 27. ili ako poslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca. Države članice ne smiju odrediti drugu kategoriju distribucijskih sustava i sustave iz te kategorije izuzeti od obveza koje se razlikuju od onih od kojih je moguće izuzeti zatvorene distribucijske sustave, male izolirane sustave, mikro izolirane sustave ili sustave koji opslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca.

D. Treće prethodno pitanje

63. Sud koji je uputio zahtjev svojim trećim pitanjem pita Sud jesu li operatori zatvorenih distribucijskih sustava u smislu članka 28. stavka 1. Direktive 2009/72 obvezni trećim stranama u svim slučajevima pružiti pristup.

64. Društva Solvay, Erg Power i Eni, talijanska i grčka vlada tvrde da operatori zatvorenih distribucijskih sustava nisu obvezni trećim stranama u svim slučajevima pružiti pristup [44].

65. Komisija smatra da Direktiva 2009/72 ne dopušta državama članicama da operatore zatvorenih distribucijskih sustava izuzmu od obveze pružanja pristupa trećim stranama.

66. Članak 32. Direktive 2009/72 predviđa da „[d]ržave članice osiguravaju provedbu sustava pristupa treće strane […] distribucijskom sustavu" na temelju objektivnih i nediskriminacijskih tarifa. Države članice ujedno moraju, u skladu s člankom 37. te direktive, osigurati da takve tarife odobri nacionalno regulatorno tijelo te da se objave prije nego što stupe na snagu.

41 U skladu sa zahtjevom za prethodnu odluku, pojam „zatvoreni distribucijski sustav" ima isto značenje i u članku 38. stavku 5. Zakonodavne uredbe br. 93/2011 i u članku 28. stavku 1. Direktive 2009/72. Vidjeti točku 15. *supra*.

42 Moje isticanje

43 To pitanje nije moguće analizirati u pogledu ostalih privatnih mreža jer, kako sud koji je uputio zahtjev ističe, u talijanskom pravu nema definicije tih mreža. Vidjeti točku 13. *supra*.

44 Nizozemska vlada nije podnijela očitovanja o trećem prethodnom pitanju.

67. Iz sudske prakse proizlazi da je slobodni pristup trećih strana prijenosnim i distribucijskim sustavima jedna od bitnih mjera koje su države članice obvezne provesti kako bi se ostvarilo unutarnje tržište električne energije [45]. U uvodnoj izjavi 4. Direktive 2009/72 u tom se pogledu naglašava da nediskriminacijski pristup mreži još ne postoji u svakoj državi članici.

68. Prema mojem mišljenju, članak 32. Direktive 2009/72 zahtijeva od operatora zatvorenih distribucijskih sustava da trećim stranama pruže pristup.

69. Kao prvo, ističem da zatvoreni distribucijski sustavi u smislu članka 28. stavka 1. Direktive 2009/72 čine distribucijske sustave [46]. Posljedično, sve obveze koje vrijede za operatore distribucijskih sustava vrijede i za operatore zatvorenih distribucijskih sustava, osim ako tom direktivom nije drukčije predviđeno.

70. To je u skladu s Komisijinom napomenom za tumačenje o maloprodajnim tržištima. Prema njezinoj točki 5.3., „zatvoreni distribucijski sustavi su distribucijski sustavi te ne čine novu i zasebnu kategoriju sustava" [neslužbeni prijevod].

71. To je u skladu i s Komisijinim prijedlogom preinake direktive o električnoj energiji od 23. veljače 2017. [47]. Tim se prijedlogom članku 28. Direktive 2009/72 (članku 38. u Komisijinu prijedlogu preinake direktive o električnoj energiji) dodaje stavak 5., u skladu s kojim se „zatvoreni distribucijski sustavi smatraju […] distribucijskim sustavima u svrhu [te] [d]irektive".

72. Kao drugo, točno je da članak 32. stavak 1. Direktive 2009/72 ostavlja državama članicama slobodu da poduzmu mjere potrebne za uspostavu sustava pristupa trećih strana prijenosnim i distribucijskim sustavima. Međutim, s obzirom na važnost načela otvorenog pristupa prijenosnim ili distribucijskim sustavima [48], ta margina prosudbe ne ovlašćuje države članice da odstupe od tog načela, osim u slučajevima u pogledu kojih Direktiva 2009/72 predviđa iznimke ili odstupanja [49].

73. U tom pogledu ističem da članak 28. stavak 2. točka (b) Direktive 2009/72 ne dopušta državama članicama da operatore zatvorenih distribucijskih sustava izuzmu od obveze pružanja nediskriminacijskog pristupa trećim stranama.

74. Naime, članak 28. stavak 2. točka (b) Direktive 2009/72 predviđa da države članice mogu operatore zatvorenih distribucijskih sustava izuzeti od „zahtjeva na temelju članka 32. stavka 1. da tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje budu odobrene prije stupanja na snagu u skladu s člankom 37.". Stoga, u skladu s člankom 28. stavkom 2. točkom (b) Direktive 2009/72, države članice mogu operatore zatvorenih distribucijskih sustava izuzeti *od obveze prethodnog odobravanja njihovih tarifa*. To znači da se operatorima zatvorenih distribucijskih sustava može dopustiti da primijene dogovorene tarife, kako je spomenuto u Komisijinoj napomeni za tumačenje o maloprodajnim tržištima [50]. Ako ti operatori iskoriste navedenu mogućnost, korisnici zatvorenih distribucijskih sustava mogu, u skladu s člankom 28. stavkom 3. te direktive, od nacionalnog regulatornog tijela zatražiti da preispita te tarife. Međutim, članak 28. stavak 2. točka (b) Direktive 2009/72 ne dopušta državama članicama da operatore zatvorenih distribucijskih sustava izuzmu *od njihove obveze pružanja pristupa trećim stranama* [51].

45 Presude od 22. svibnja 2008., citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, t. 44.); od 9. listopada 2008., Sabatauskas i dr. (C-239/07, EU:C:2008:551, t. 33.); i od 29. rujna 2016., Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, t. 76.)

46 Kako ih je Sud definirao u presudi od 22. svibnja 2008., citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, t. 46.). Vidjeti točku 41. *supra*.

47 Komisijin prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije (preinaka), od 23. veljače 2017. (u daljnjem tekstu: Komisijin prijedlog preinake direktive o električnoj energiji) (COM(2016) 864 *final/2*)

48 Vidjeti točku 67. *supra*.

49 Presuda od 22. svibnja 2008., citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, t. 55.)

50 Točka 5.5. Komisijine napomene za tumačenje o maloprodajnim tržištima naslovljena je „postupak preispitivanja za *dogovorene tarife*" (moje isticanje). Točka 5.5. te napomene pripada točki 5., koja se odnosi na zatvorene distribucijske sustave.

51 Vidjeti Johnston, A., i Block, G., *EU Energy Law*, Oxford University Press, 2012., t. 4.131.

75. Također ističem da Komisijina napomena za tumačenje o maloprodajnim tržištima predviđa, u točki 5.3., da „obveza da se trećim stranama pruži pristup sustavu vrijedi i za [operatore] zatvorenih [distribucijskih sustava]" [neslužbeni prijevod].

76. Nasuprot tomu, članak 3. stavak 14. Direktive 2009/72 predviđa da „[d]ržave članice mogu odlučiti da neće primijeniti odredbe član[ka] […] 32. […] ako bi nj[eg]ova primjena ometala izvršenje, pravno ili stvarno, obveza nametnutih elektroenergetskim poduzećima u općem ekonomskom interesu […]"[52]. U skladu sa sudskom praksom, države članice su tako ovlaštene ne primijeniti odredbe članka 32. Direktive 2009/72, koji predviđa pristup treće strane, podložno uvjetima iz članka 3. stavka 8. te direktive[53].

77. Stoga, članak 32. Direktive 2009/72 od operatora zatvorenih distribucijskih sustava zahtijeva da trećim stranama pruže pristup, pod uvjetom da, kako je navedeno u drugom stavku te odredbe, raspolažu nužnim kapacitetima.

78. U ovom predmetu, ističem da, u skladu s člankom 8. Priloga A Odluci br. 539/2015[54], MUK-ovi i ostale privatne mreže ne podliježu obvezi priključivanja trećih strana, dok korisnici tih mreža imaju pravo biti priključeni na javnu mrežu[55].

79. Stoga, ako bi se MUK-ove i ostale privatne mreže smatralo zatvorenim distribucijskim sustavima u smislu članka 28. stavka 1. Direktive 2009/72, odredbe navedene u prethodnoj točki ne bi bile u skladu s člankom 28. stavkom 2. točkom (b) i člankom 32. te direktive.

80. Posljedično, odgovor na treće prethodno pitanje treba biti da članak 28. stavak 2. točku (b) i članak 32. Direktive 2009/72 treba tumačiti na način da operatori zatvorenih distribucijskih sustava moraju trećoj strani pružiti pristup, osim ako ne raspolažu nužnim kapacitetima.

E. Četvrto prethodno pitanje

81. Sud koji je uputio zahtjev četvrtim pitanjem pita Sud mogu li države članice operatore zatvorenih distribucijskih sustava u smislu članka 28. stavka 1. Direktive 2009/72 izuzeti samo od zahtjeva navedenih u članku 26. stavku 4. i članku 28. stavku 2. te direktive, ili države članice te operatore mogu ili pak moraju izuzeti od ostalih zahtjeva iz te direktive.

82. Društvo Solvay ističe da države članice mogu operatore zatvorenih distribucijskih sustava izuzeti ne samo od zahtjeva predviđenih u članku 26. stavku 4. i članku 28. stavku 2. Direktive 2009/72, nego i od ostalih zahtjeva iz te direktive s ciljem izbjegavanja, kako je navedeno u uvodnim izjavama 29. i 30. te direktive, nepotrebnog opterećenja za operatore tih sustava. Društvo Erg Power dijeli stajalište društva Solvay. Društva Eni tvrde da države članice moraju zatvorene distribucijske sustave izuzeti od ostalih zahtjeva. Talijanska vlada smatra da je zatvorene distribucijske sustave moguće od zahtjeva različitih od onih navedenih u članku 26. stavku 4. i članku 28. stavku 2. Direktive 2009/72 izuzeti pod uvjetom da to rezultira pojednostavljenim režimom. Grčka vlada ističe da ovlast država članica da operatore zatvorenih distribucijskih sustava izuzmu od zahtjeva iz te direktive vjerojatno nije ograničena na zahtjeve navedene u njezinu članku 26. stavku 4. i članku 28. stavku 2.

52 Nasuprot tomu, članak 28. stavak 2. točka (b) Direktive 2009/72 predviđa da države članice mogu operatore zatvorenih distribucijskih sustava izuzeti od određenog „zahtjeva" iz članka 32. te direktive, a ne od samog članka 32.

53 Presuda od 29. rujna 2016., Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, t. 91.)

54 Vidjeti točku 21. *supra*.

55 Također vidjeti, u pogledu MUK-ova, članak 33. stavak 1. točku (c) Zakona br. 99/2009 (naveden u točki 10. ovog mišljenja), a u pogledu ostalih privatnih mreža, Ministarsku uredbu od 10. prosinca 2010. (navedenu u točki 12. ovog mišljenja).

83. Nizozemska vlada tvrdi da države članice mogu operatore zatvorenih distribucijskih sustava izuzeti samo od zahtjeva navedenih u članku 26. stavku 4. i članku 28. stavku 2. Direktive 2009/72. Komisija tvrdi da je zatvorene distribucijske sustave moguće izuzeti samo od zahtjeva predviđenih u članku 25. stavku 5. i članku 32. stavku 1. te direktive.

84. Prema mojem mišljenju, države članice ne mogu operatore zatvorenih distribucijskih sustava izuzeti od zahtjeva koji se razlikuju od onih iz članka 26. stavka 4. i članka 28. stavka 2. Direktive 2009/72, to jest od (i.) obveza razdvajanja predviđenih u članku 26. stavcima 1., 2. i 3. te direktive, (ii.) zahtjeva na temelju članka 25. stavka 5. te direktive da energiju koju koriste za pokrivanje gubitaka energije i za rezervne kapacitete u svojem sustavu nabavljaju u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima, i od (iii.) obveze da nacionalno regulatorno tijelo prethodno odobri tarife, koja se razmatrala u točkama 63. do 80. ovog mišljenja.

85. Kao prvo, kako sam gore naveo [56], zatvoreni distribucijski sustavi su distribucijski sustavi. Posljedično, sve obveze koje vrijede za operatore distribucijskih sustava vrijede i za operatore zatvorenih distribucijskih sustava, osim ako Direktivom 2009/72 nije drukčije predviđeno.

86. Kao drugo, ističem da je Europski parlament tijekom pripremanja Direktive 2009/72 predložio da se članku 26. Direktive 2003/54 doda stavak [57] koji je predviđao da „države članice mogu industrijske lokacije izuzeti od odredaba poglavlja III., IV., V., VI. i VII." [58]. Parlament je „industrijske lokacije" definirao kao „zemljopisn[a] područj[a] u privatnom vlasništvu s elektroenergetskom mrežom koja prvenstveno služi opskrbljivanju industrijskih potrošača u [tim] područj[ima]" [neslužbeni prijevod] [59]. Prema mojem mišljenju, „industrijske lokacije" slične su zatvorenim distribucijskim sustavima, o kojima se govori u ovom mišljenju (a koji su u Direktivu 2009/72 uvedeni tek u kasnijoj fazi njezine izrade). Izmjena koju je Parlament predlagao davala bi državama članicama ovlast da „industrijske lokacije" izuzmu od velikog broja odredbi, osobito od onih koje se odnose na djelovanje distribucijskih sustava (sadržanih u poglavlju V. Direktive 2003/54).

87. Međutim, Direktiva 2009/72 usvojena je bez izmjene koju je Parlament predlagao. To sugerira da je zakonodavac Unije namjeravao državama članicama dopustiti da operatorima zatvorenih distribucijskih sustava omoguće samo ograničena izuzeća od obveza propisanih operatorima distribucijskih sustava.

88. Kao treće, točno je da, u skladu s točkom 5.3. Komisijine napomene za tumačenje o maloprodajnim tržištima, „[države članice] mogu oblikovati ciljana i proporcionalna pravila za [operatore] zatvorenih [distribucijskih sustava], koja uzimaju u obzir njihove posebnosti. To je osobito važno zato što konkretnu narav mnogih obveza operatora sustava određuju države članice, a ne izravno [Direktiva 2009/72]". [neslužbeni prijevod]

89. Međutim, prema mojem mišljenju, države članice imaju marginu prosudbe u pogledu provedbe obveza iz Direktive 2009/72 (to jest u pogledu definiranja „konkretne naravi" takvih obveza). Budući da se, u skladu s uvodnom izjavom 30. te direktive, operatorima zatvorenih distribucijskih sustava ne bi trebalo nametnuti „nepotrebno administrativno opterećenje", države članice mogu te obveze *prilagoditi* kako bi uzele u obzir posebnosti tih sustava. To ne znači da države članice mogu zatvorene distribucijske sustave *izuzeti* od obveza propisanih Direktivom 2009/72.

56 Vidjeti točke 69. do 71. *supra*.

57 Članak 26. Direktive 2003/54 odgovara članku 44. Direktive 2009/72.

58 Zakonodavna rezolucija Europskog parlamenta od 18. lipnja 2008. o prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2003/54/EZ o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije (SL 2009., C 286 E, str. 106.)

59 Vidjeti članak 1. stavak 2. točku (c) zakonodavne rezolucije navedene u bilješci 58. ovog mišljenja.

90. Primjerice, u skladu s Komisijinom napomenom za tumačenje o maloprodajnim tržištima, države članice mogu prilikom oblikovanja pravila o imenovanju operatora distribucijskih sustava u obzir uzeti posebnosti zatvorenih distribucijskih sustava. Međutim, u toj se napomeni ne navodi da države članice mogu poduzeća koja imaju u vlasništvu distribucijske sustave ili su za njih odgovorna izuzeti od obveze imenovanja operatora predviđene člankom 24. Direktive 2009/72.

91. Također ističem da su rečenice navedene u točki 88. ovog mišljenja dio točke 5.3. Komisijine napomene za tumačenje o maloprodajnim tržištima, koja je naslovljena „Nije zasebna kategorija sustavâ” [60], a ne točke 5.4. te napomene, koja je naslovljena „Posebna izuzeća” te u kojoj se upućuje na članak 28. stavak 2. Direktive 2009/72. To potvrđuje da ovlast država članica da definiraju „konkretnu narav” obveza operatora zatvorenih distribucijskih sustava, o kojoj se govori u tim rečenicama, nije ovlast izuzimanja, nego ovlast prilagodbe pravila koja vrijede za operatore distribucijskih sustava koji nisu zatvoreni.

92. U predmetnom slučaju, operatori MUK-ova i ostalih privatnih mreža izuzeti su od određenih obveza koje vrijede za operatore distribucijskih sustava, to jest od (i.) obveze pružanja pristupa trećoj strani, i od (ii.) obveze razdvajanja funkcija [61].

93. Izuzeće od obveze pružanja pristupa trećoj strani razmatrano je u prethodnim točkama. Što se tiče izuzeća od obveze razdvajanja funkcija, ono je u skladu s ovlasti koju državama članicama dodjeljuje članak 26. stavak 4. Direktive 2009/72 da od te obveze izuzmu sustave koji opslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca.

94. Posljedično, odgovor na četvrto prethodno pitanje treba biti da članak 26. stavak 4. i članak 28. stavak 2. Direktive 2009/72 treba tumačiti na način da im se protivi to da države članice operatore zatvorenih distribucijskih sustava izuzmu od zahtjeva koji nisu navedeni u tim odredbama.

F. Peto prethodno pitanje

95. Sud koji je uputio zahtjev petim pitanjem pita Sud protivi li se Direktivi 2009/72, a osobito njezinu članku 15. stavku 7., članku 37. stavku 6. točki (b) i uvodnim izjavama 29. i 30., nacionalno zakonodavstvo koje korisnike zatvorenih distribucijskih sustava, u pogledu naknada za usluge dispečiranja, podvrgava pravilima koja se primjenjuju na korisnike javne mreže.

96. Kako je Komisija navela u Studiji o energetskom sektoru iz 2007. [62], „s obzirom na to da električnu energiju nije moguće pohraniti”, a stabilnost mreže zahtijeva da proizvodnja i potrošnja električne energije uvijek budu u ravnoteži, „režimi uravnoteživanja i rezervi postoje kako bi se ispravile neuravnoteženosti koje u realnom vremenu postoje između sudionika na tržištu, a koje su posljedica razlika […] između potražnje za električnom energijom i njezine potrošnje” [neslužbeni prijevod] [63]. Upravljanje tim režimima povjereno je operatorima prijenosnih sustava i operatorima distribucijskih sustava [64].

60 Sama točka 5.3. te napomene dio je točke 5., naslovljene „Zatvoreni distribucijski sustavi”.

61 Vidjeti točku 31. *supra*.

62 Izvješće glavne uprave za tržišno natjecanje o Studiji o energetskom sektoru od 10. siječnja 2007. (u daljnjem tekstu: Studija o energetskom sektoru iz 2007.) (SEC(2006)1724). To je izvješće dostupno na internetskoj stranici Komisijine glavne uprave za tržišno natjecanje, na sljedećoj adresi: http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/overview_en.html.

63 Vidjeti točku 327. Studije o energetskom sektoru iz 2007.

64 Vidjeti članke 15. i 25. Direktive 2009/72.

97. Dispečiranje je u članku 2. stavku 10. Zakonodavne uredbe br. 79/2009 [65] definirano kao „aktivnost izdavanja uputa za koordinirano korištenje i upravljanje jedinicama proizvodnje električne energije, prijenosnim sustavom i pomoćnim uslugama". U skladu s člankom 1. stavkom 1. te zakonodavne uredbe, dispečiranje je javna usluga koju izvršava država preko operatora nacionalnog prijenosnog sustava, društva Terna SpA (u daljnjem tekstu: Terna).

98. Pružanje usluga dispečiranja naplaćuje se od korisnika sustava. U skladu s člankom 22. stavkom 1. Priloga A Odluci br. 539/2015, na korisnike zatvorenih distribucijskih sustava se u pogledu naknada za usluge dispečiranja primjenjuju pravila koja se primjenjuju na korisnike javne mreže. U toj je odredbi navedeno i da se naknade za usluge dispečiranja, kada je riječ o korisnicima zatvorenih distribucijskih sustava, primjenjuju „u odnosu na električnu energiju koju pojedini korisnici unose u zatvoreni distribucijski sustav, i iz njega preuzimaju, preko svojeg priključka na taj sustav."

99. Naknade za usluge dispečiranja plaćaju se društvu Terna, a ne operatoru zatvorenog distribucijskog sustava.

100. Prije nego što je Odluka br. 539/2015 stupila na snagu, naknade za usluge dispečiranja primjenjivale su se samo u odnosu na električnu energiju koju je zatvoreni distribucijski sustav kao cjelina unosio u javnu mrežu, ili iz nje preuzimao, preko priključka kojim je taj sustav bio spojen na tu mrežu. To znači da su se naknade za usluge dispečiranja primjenjivale samo u odnosu na električnu energiju koja se unosila u javnu mrežu ili iz nje preuzimala. Nisu se primjenjivale u odnosu na električnu energiju proizvedenu unutar zatvorenog distribucijskog sustava.

101. Društva Solvay, Erg Power i Eni te grčka vlada ističu da se Direktivi 2009/72 protivi to da se pravila o dispečiranju koja vrijede za javnu mrežu primjenjuju na zatvorene distribucijske sustave.

102. Talijanska vlada ističe da korisnici MUK-ova mogu odlučiti pregrupirati se u jedan priključak na javnu mrežu, u kojem slučaju se naknade za usluge dispečiranja primjenjuju samo na električnu energiju koju MUK kao cjelina preuzima iz javne mreže [66].

103. Komisija tvrdi da se Direktivi 2009/72 ne protivi to da se za korisnike MUK-ova propišu pravila o dispečiranju koja vrijede za korisnike javne mreže.

104. Ističem da korisnici MUK-ova, kako tvrde društva Eni, električnu energiju obično unose samo u MUK ili je preuzimaju samo iz njega, a ne iz javne mreže, što znači da usluge dispečiranja pruža operator MUK-a, a ne društvo Terna. Korisnici MUK-ova tek rijetko, kada u MUK-u dođe do neočekivanih povećanja potražnje za električnom energijom ili do smanjenja njezine proizvodnje, električnu energiju preuzimaju iz javne mreže te im društvo Terna tada pruža usluge dispečiranja.

105. Stoga, metodologija prema kojoj se iznos naknada za usluge dispečiranja izračunava u odnosu na električnu energiju koja je unesena u MUK, ili iz njega preuzeta, a ne samo u odnosu na električnu energiju unesenu u javnu mrežu, ili iz nje preuzetu, nije u skladu sa zahtjevom iz članka 15. stavka 7. i članka 37. stavka 6. točke (b) Direktive 2009/72 da naknade za uravnoteženje budu „nediskriminacijske". Naime, društvo Terna pružanje usluga dispečiranja naplaćuje, osim korisnicima javnih mreža, i korisnicima MUK-ova, iako se potonjima, za razliku od prvonavedenih, takve usluge samo iznimno pružaju.

65 Decreto legislativo 16 marzo 1999, n. 79 – Attuazione della direttiva 96/92/CE recante norme comuni per il mercato interno dell'energia elettrica (Zakonodavna uredba od 16. ožujka 1999., br. 79, o provedbi Direktive 96/92/EZ o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije) (u daljnjem tekstu: Zakonodavna uredba br. 79/1999)

66 Nizozemska vlada nije podnijela očitovanja o petom prethodnom pitanju.

106. Osim toga, ta metodologija nije u skladu ni sa zahtjevom iz članka 15. stavka 7. i uvodne izjave 35. Direktive 2009/72 da naknade za uravnoteženje „odražavaju troškove" ni sa zahtjevom iz članka 37. stavka 6. točke (b) te direktive da se usluge uravnoteženja pružaju „na najekonomičniji mogući način". To je zato što društvo Terna nema nikakve troškove u odnosu na korisnike MUK-ova ili su ti troškovi ograničeni.

107. Stoga mi se čini da za izračunavanje naknada za usluge dispečiranja koje plaćaju korisnici MUK-ova i za izračunavanje tih naknada koje plaćaju korisnici javnih mreža nije moguće upotrijebiti istu metodologiju. Naknade za usluge dispečiranja koje plaćaju korisnici MUK-ova moraju se izračunati u odnosu na električnu energiju unesenu u javnu mrežu ili preuzetu iz nje. Naime, te naknade moraju odražavati troškove koje društvo Terna ima pri pružanju usluga dispečiranja korisnicima MUK-ova.

108. Ističem da je talijanska vlada na raspravi tvrdila da se korisnici MUK-ova mogu, u skladu s talijanskim zakonodavstvom, pregrupirati tako da se naknade za usluge dispečiranja izračunavaju u odnosu na električnu energiju koju MUK kao cjelina unese u javnu mrežu ili iz nje preuzme. Prema navodima talijanske vlade, ako bi se korisnici MUK-ova odlučili pregrupirati, naknade za usluge dispečiranja izračunavalo bi se na način na koji se to činilo prije nego što je Odluka br. 539/2015 stupila na snagu. Na raspravi su i zastupnici društva Solvay i zastupnici društava Eni odgovorili da odluka korisnika MUK-ova da se pregrupiraju ne bi utjecala na izračunavanje naknada za usluge dispečiranja. Na sudu koji je uputio zahtjev je da razjasni to pitanje.

109. Što se tiče pitanja treba li naplaćivati samu mogućnost preuzimanja električne energije iz javne mreže, to jest čak i u slučaju da se ta mogućnost ne iskoristi te se iz javne mreže ne preuzme nikakva električna energija, smatram da Sud ne raspolaže s dovoljno informacija o talijanskom regulatornom okviru i obilježjima talijanskog tržišta da razmotri to pitanje.

110. Stoga, na peto prethodno pitanje treba odgovoriti na način da se članku 15. stavku 7. i članku 37. stavku 6. točki (b) Direktive 2009/72 protivi nacionalno zakonodavstvo prema kojem se naknade za usluge dispečiranja koje korisnici zatvorenog distribucijskog sustava plaćaju operatoru glavne mreže primjenjuju na električnu energiju koju pojedini korisnici unose u zatvoreni distribucijski sustav ili na električnu energiju koju pojedini korisnici preuzimaju iz zatvorenog distribucijskog sustava. Te se naknade trebaju primjenjivati samo na električnu energiju koju pojedini korisnici zatvorenog distribucijskog sustava unose u glavnu mrežu ili na električnu energiju koju pojedini korisnici zatvorenog distribucijskog sustava preuzimaju iz glavne mreže.

IV. Zaključak

111. S obzirom na navedeno, predlažem da Sud na sljedeći način odgovori na pitanja koja mu je uputio Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia (Regionalni upravni sud, Lombardija, Italija):

1. Članak 2. podstavak 5. i članak 28. stavak 1. Direktive 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2003/54/EZ treba tumačiti na način da sustav koji je uspostavila i kojim upravlja privatna osoba, na koji je priključen ograničen broj jedinica proizvodnje i potrošnje električne energije, i koji je s druge strane priključen na javnu mrežu, jest distribucijski sustav. U tom je pogledu nevažna činjenica da je taj sustav izvorno utemeljen kao sustav za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe te da je uspostavljen prije nego što je Direktiva 2009/72 stupila na snagu.

2. Države članice mogu distribucijske sustave izuzeti od obveza predviđenih Direktivom 2009/72 samo ako su ti sustavi zatvoreni distribucijski sustavi u smislu njezina članka 28. stavka 1., mali izolirani sustavi u smislu njezina članka 2. podstavka 26., mikro izolirani sustavi u smislu njezina članka 2.

podstavka 27. ili ako poslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca. Države članice ne smiju odrediti drugu kategoriju distribucijskih sustava i sustave iz te kategorije izuzeti od obveza koje se razlikuju od onih od kojih je moguće izuzeti zatvorene distribucijske sustave, male izolirane sustave, mikro izolirane sustave ili sustave koji opslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca.

3. Članak 28. stavak 2. točku (b) i članak 32. Direktive 2009/72 treba tumačiti na način da operatori zatvorenih distribucijskih sustava moraju trećoj strani pružiti pristup, osim ako ne raspolažu nužnim kapacitetima.

4. Članak 26. stavak 4. i članak 28. stavak 2. Direktive 2009/72 treba tumačiti na način da im se protivi to da države članice operatore zatvorenih distribucijskih sustava izuzmu od zahtjeva koji nisu navedeni u tim odredbama.

5. Članku 15. stavku 7. i članku 37. stavku 6. točki (b) Direktive 2009/72 protivi se nacionalno zakonodavstvo prema kojem se naknade za usluge dispečiranja koje korisnici zatvorenog distribucijskog sustava plaćaju operatoru glavne mreže primjenjuju na električnu energiju koju pojedini korisnici unose u zatvoreni distribucijski sustav ili na električnu energiju koju pojedini korisnici preuzimaju iz zatvorenog distribucijskog sustava. Te se naknade trebaju primjenjivati samo na električnu energiju koju pojedini korisnici zatvorenog distribucijskog sustava unose u glavnu mrežu ili na električnu energiju koju pojedini korisnici zatvorenog distribucijskog sustava preuzimaju iz glavne mreže.